

İSTİŞÂRE / KOLLEKTİF ŞUUR

وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ
وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ

“Onlar öyle kimselerdir ki Rab’lerinin çağrısına kulak verip, namazı hakkıyla ifa ederler. İşlerini istişare ile yürütürler, kendilerine nasib ettiğimiz imkânlardan hayırlı işlerde sarf ederler.” (*Şûra Sûresi*, 42/38)

Efendimiz (s.a.s): **“İstîşare eden pişman olmaz.”** buyurur. (*Taberani*, 2/ 175)

Muhterem Müslümanlar! Hutbemiz, **İstîşarenin Dinimizdeki Rolü ve Önemi** hakkında olacaktır.

Herhangi bir mevzuda karar alınmadan önce, taraflar arasında meselenin enine-boyuna konuşulması, fikir alış-verişinde bulunulması, en isabetli kararın birlikte alınması ve uygulanmasına **İstîşare** denir.

İstîşâre bir nevi ictihad demektir. Konusunu ise Kur'an ve Sünnetin açıkça beyan etmediği konular teşkil eder. Toplanıp meşveret eden cemâate de **şûrâ** denir.

Hutbemizin başındaki ayette ifade edildiği şekliyle **şûrâ**; namaz ve infakla aynı çizgide zikredilir. **Kur'ân'a göre şûrâ**; mü'min bir toplumun en bariz alâmeti ve İslâm'a gönül vermiş bir cemaatin en önemli hususiyetidir. Bu itibarladır ki; **şûrâyı önemsemeyen bir toplum tam mü'min sayılamayacağı gibi, onu uygulamayan bir cemaat de, kâmil mânâda Müslüman kabul edilmemiştir.**

Yine Kur'ân'da, Uhud savaşında yaşanan büyük sarsıntının ardından indirilen ayetlerde, her şeye rağmen Resulullah'a **“...Dön onlarla yeniden durumu istîşare et.”** (*Âl-i İmran Sûresi*,

3/159) emrinin gelmesi de en sıkıntılı zamanlarda bile, en isabetli çözümün istişarede olduğunu ifade etmektedir.

Kur'ân'ın istişare emrine en çok riayet eden kimse, şüphesiz Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) idi. O'nun bu hassasiyetini ifade sadedinde Hz. Ebû Hureyre (r.a): **“Resûlüllah’tan daha çok ashabıyla istişare eden bir kimse görmedim.”** der. (*Tirmizî, Cihad 34*)

Peygamber Efendimiz (s.a.s), gerek Mekke’de gerekse Medine’de hakkında vahiy gelmeyen meseleleri, ashabıyla istişare ederek çözüme kavuşturur ve onlara da böyle yapmalarını tavsiye ederdi. Böyle yaparak hem başkalarının fikrilerinden istifade etmiş hem onları çözümün bir parçası haline getirmiş, hem de çevresinde bulunan herkese, işlerinde istişareyi ihmal etmeme dersi vermiştir.

Kur’an’a bütüncül bakıldığında, ehil olanlarla istişare etme ve ortak akla göre hareket etme, hayatın her alanında tavsiye edildiği görülecektir. Fevri ve yalnız kendi aklına güvenerek hareket etmenin doğru olmadığını ifade sadedinde Kur’an; **“وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ”** **her bilenin üstünde bir bilen vardır.”** buyurmuş ve uzmanların fikirlerine müracaatı emretmiştir. (*Yusuf, 76*). Bu cümleden olarak

“فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ” **bilmiyorsanız bilenlere, ilim adamlarına sorun.”** hatırlatmasında da bulunur. (*Nahl, 43*).

Nitekim toplumun emniyetine dair konularda gelen haberlerin bile içyüzü araştırılıp konuyu derinlemesine bilen uzman insanlarla istişare ederek hareket edilmesi gereğini hatırlatır: "Onlara güvenlik veya korkuya dair bir

haber geldiğinde doğru olup olmadığını araştırmadan ve yaymakta mahzur bulunup bulunmadığını **danışmadan hemen onu yayarlar**. Halbuki onlar bu haberi peygambere ve aralarındaki yetkili **zatlara arz etselerdi elbette işin iç yüzünü araştırıp ortaya çıkaranlar**, onun mahiyetini, haberin neye delâlet ettiğini bilirlerdi. Eğer Allah'ın lütuf ve rahmeti üzerinizde olmasaydı, pek azınız hariç hepiniz şeytana uymuş gitmiştiniz.” (Nisa: 83)

Hz. Peygamber (s.a.s) istişâreye teşvik etmiş onun toplumsal hayata getireceği huzur ve saadeti ifade için de şöyle buyurmuştur: “İdarecileriniz, içinizden iyi kişiler, zenginleriniz ise cömert kişiler olduğu ve **işleriniz de müşavere ile yürütüldüğü takdirde, sizin için toprağın üstü altından daha hayırlıdır.**” (Tirmizî, Fiten, 78)

“**Kim istişârede bulunursa, o doğruya ulaşmaktan mahrum kalmaz.. kim de onu terkederse sapıklığa düşer.**” (Celaledin Suyuti, Ed-Dürri'l Mensur, c, 2, s, 359.)

“**Meşveret eden güvenlik içindedir.**” (Ebû Dâvûd, Edeb 114)

“**İstişâre edipte doğru neticeye ulaşmamış bir topluluk yoktur**” Prf. İ. Canan, Hadis Ansiklpd Kütüb-i Site, c:16, s.27.

“**Sizden biriniz kardeşiyle istişâre etmek isterse kardeşi görüşünü söyleyerek ona yol gösterebilir**” gibi.. dünya kadar pırlanta söz vardır. (İbn Mâce, Edeb, 37.)

İslâm dininde şûrâ **hem idare edenlerin hem de idare edilenlerin mutlaka uymaları lâzım gelen hayatî bir esastır. İdareci**; idare ve toplumla alâkalı daha pek çok meselede istişârede bulunmakla; **idare edilenler de** kendi görüş ve düşüncelerini idarecilere bildirmekle sorumlu tutulmuşlardır.

Bütün bir ülke insanını bir araya getirip hepsiyle birden istişâre etmenin mümkün olmadığı yerlerde, sınırlı bir kadro

ile istiřâre gerçekleřir. İstiřareye ehil insanlar toplanıp bir mevzuda vazife taksimi yapmıřlarsa, bu noktada diğerklerine dűřen gűrev, **verilen hedefe nasıl ulařacaklarının istiřaresini yapmak olacaktır.**

İslâm'da, hakkında sarîh "nass" olan mes'eleler insanların müdahale sınırları dıřında bırakılmıřtır. Hakkında İlâhî nass bulunmayan mes'eleler ise bűtűnűyle řûrâ sınırları içinde sayılır. Bu gibi hususlarda varılan netice ve verilen kararlara, nasslarda olduėu gibi uyma mecbűriyeti vardır.. ve artık bu kararların aleyhinde bulunulamaz.. onlara muhalif gűrűř ve dűřűnce serdedilemez. řayet cumhura raėmen, varılan neticede bir yanlıřlık varsa, o da yine bir istiřâre ile giderilmelidir.

Allah Resűlű ferdî, ailevî ve idari meselelerini, kadın-erkek ayırımı gűzetmeden, ilgili ve yetkili kimselerle meřveret etmiřtir. **Dolayısıyla istiřare de ۆlű cinsiyet deėil ehliyet ve liyakattir.**

İstiřâre adabı ile ilgili řunlar ifade ediliyor. İstiřare etmek kavga etmek deėil ve birbirimizi eleřtirmek deėildir. Dűřűnceler kavl-i leyyin ile ifade edilmelidir. řahsi dűřűnceleri bařkalarına dayatılmamalı. **“Doėru budur, gerisi toptan yanlıřtır”** felsefesi ile hareket edilmemeli. Yanlıřlıkları nazara verirken incitici olunmamalı.

İstiřarede ۆnemli bir hususta dinlemektir. Dinlemeyi bilmeyenler istiřare yapamazlar. Efendimiz bűtűn vűcuduyla dűnerek muhataplarını dinlerdi.

İstişarede bir diğer ۆnemli husus da anlamaktır. Anlama gayreti olanlar ancak anlar. **Psikologlar savunmacı dinlemeyle dinleyenler, anlayamaz derler. Cevap**

yetiřtirmek için dinleyenler dinleyemezler ve istişare edemezler.

Sadece akılla şûrâ'da mesele özölmez. Kalpteki sevgi , şefkat, kardeşlik duyguları devreye girerek akıl ve kalb bütünüleşerek çözüm aranmasıyla şûrâ'da çözüm bulunur.

İnsanların ferdî, ailevî ve içtimaî hayatlarındaki saadetin anahtarı meşverettir. Bu sünneti hayatlarına hâkim kılan kimseler, oluşturdukları birlik, beraberlik, güven ve sevgi atmosferiyle yaşadıkları yerleri cennetlere çevirebilirler.

Rabbimiz, bulunduğumuz her yeri, istişare ile, cennetten bir köře yapabilmeyi bizlere lütfeylesin.